

trinsecam; tum denique quia revelatio activa non est substantia Dei, sed actio transiens; immerito enim dicunt aliqui, ipsam scientiam Dei internam, seu increatam, esse revelationem; nam scientia Dei non innotescit nobis per seipsam, sed per aliquid aliud, scilicet, per locutionem: illa est ergo revelatio. Locutio autem Dei actio transiens est, ut ostendi l. 2 de Oration. mentali, cap. 12, num. 21. Confirmatur, quia alias possemus credere omnia quæ scit Deus, quia omnia essent revelata: addit ergo revelatio aliquid extrinsecum Deo, vel aliquid rationis. Propter quod Capreolus supra respondet, quod licet formale objectum quod sit aliquid reale, ratio formalis potest esse ens rationis. Sed licet fortasse in re non multum discrepet a veritate, modus tamen loquendi mihi non placet, quia ens rationis in rigore est quid fictum et accidentale, et non potest esse motivum et ratio assentiendi.

6. *Vera solutio.* — Dico ergo objectum formale in se, quid reale esse, scilicet divinam veritatem suo testimonio applicatam, et ita posse esse rationem assentiendi rei testificatæ, etiamsi in illa nihil ponat intrinsecum, sed solam extrinsecam denominationem, quæ dici potest fundamentum relationis rationis. Neque hoc est novum, quia respectu actuum humanorum et moralium, magnam virtutem habent formæ extrinsece denominantes ad movendum intellectum, vel affectum; amo enim amantem me, quamvis *esse amatum*, in me sit denominatio extrinseca; et in fide humana credo aliquid, quia est dictum ab alio, etiamsi *esse dictum* sit denominatio extrinseca. Neque in præsentia obstabit quod revelatio sit quid creatum; nam veritas Dei est increata, et illa est, ut dixi, quasi principalis forma; revelatio autem est quasi informatio, quæ totam suam excellentiam et infallibilitatem habet a forma increata, quod explicari facile potest exemplo beatitudinis objectivæ, et formalis, respectu spei; nam satis est quod beatitudo objectiva sit increata, licet formalis creata sit; sicut etiam in mysterio Incarnationis, licet unio sit quid creatum, quia Verbum increatum est, inde habet suam excellentiam et infinitatem.

7. *Ad secundum in eodem n. 1, resp. 1.* — Respondetur secundo notando dupliciter dici objectum scibile. — Item dupliciter credibile. — Ad secundum, imprimis negari non potest distinctio objecti in esse rei et in esse cognoscibilis, quam, præter auctores citatos, docet expresse D. Thomas 1. 2, quæstione

54, art. 2, ad 1, et patet, quia constat in intellectu aliud esse objectum quod cognoscitur, seu cui intellectus præbet assensum, et aliud esse rationem assentiendi; et in voluntate constat eandem materiam posse amari, vel odio haberi ex diversis motivis, quæ mirum in modum actus distinguunt, ut patet in detestatione eorumdem peccatorum propter Deum, vel propter timorem inferni, et penas ejus. Ratio autem motiva constituit rem in ratione cognoscibilis, vel amabilis, et ita necessario distinguitur objectum in esse rei, ab objecto in esse cognoscibilis, et inde contingit ut quæ sunt distincta in esse rei, sint unum in esse cognoscibilis; et e contra, ut quod est unum in esse rei, sit multiplex in esse cognoscibilis, vel amabilis. Secundo dico argumentum fundari in sola æquivocatione vocis, et ideo nullius esse momenti. Dupliciter ergo potest denominari objectum scibile: uno modo, tanquam correlativum scientiæ, eo modo quo esse potest, et ita de illo locutus est Aristot., in 5 Metaphys., et de illo, ut sic, procedit argumentum; tamen sub illa denominatione non ponitur objectum formale scientiæ, et hoc probat illa ratio, et dicetur latius in sectione sequenti. Alio vero modo dicitur in objectum scibile ratione objecti motivi, quatenus est veluti in aptitudine proxima, ut possit movere intellectum ad scientiam, seu assensum, quod bene notavit Alexander Alens., 1 p., q. 23, memb. 4, art. 6, ad penult., et in eodem sensu dixit D. Thomas, 1 p., q. 13, art. 7, ad 6, scibile secundum potentiam esse prius quam scientiam; hoc ergo modo sumitur scibile quando constituitur in ratione objecti formalis, et contra hoc nihil urget ratio facta. Idem ergo est cum proportionem de credibili: nam uno modo sumitur, ut terminus denominatus ab ipsa credulitate, et ut sic non habet rationem objecti formalis; alio modo sumitur ut objectum dignum fide, vel aptum ad movendum intellectum ad assensum, et sic dicitur esse objectum formale. Imo hoc ipsum credibile subdistingui potest, ut infra videbimus; nam dici potest etiam credibile ratione sufficientis propositionis, et hoc etiam modo non pertinet ab objectum formale, sed ad conditionem necessariam fidei ad credendum; alio vero modo sumitur ut constitutum per proprium motivum et rationem credendi, et sic dicimus esse objectum formale. Denique hoc non negat idem Vazquez, nam statim, cap. 4, fatetur testimonium divinum, quatenus est ratio cre-

dendi omnia revelata, esse objectum formale fidei; non video tamen cur, vel qua consecutione et doctrina negaverit eandem revelationem esse objectum formale Theologiæ, cum proportione sumptam, scilicet mediate, et quatenus per discursum applicatur ad conclusiones elicatas ex principiis fidei; unde etiam incidit in aliud inconveniens, dicens eandem esse Theologiam in homine Catholico et hæretico, quoad conclusiones quas uterque eliciunt ex principiis quæ credunt; nam sicut illi duo non habent eandem fidem, neque plane habere possunt Theologiam ejusdem rationis, cum Theologia nitatur principiis eo modo quo credita sunt, de quo latius, sect. 2.

8. *Ad tertiam rationem dubitandi quoad primam similitudinem.* — Quoad secundam. — Quoad tertiam. — Quæ in tertio argumento proponebat Aureolus parvi sunt momenti; nam imprimis nulla est comparatio quæ fit de intellectu agente, vel potius de naturali lumine intellectus possibilis, ad revelationem, seu testimonium Dei; etenim lumen intellectus non est ratio objectiva, sed est principium efficiens cognitionem. Unde potius comparari posset cum habitu fidei, de quo dicemus sectione sequenti; et ideo illud lumen non dat speciem actui, sed est veluti causa æquivoca, quæ potest facere effectus, seu actus specie distinctos, quatenus per diversa media præbet assensus; quæ media solent esse objecta formalia motiva, et ad hunc modum se habet in præsentia testimonium divinum. Secunda etiam comparatio de præceptore non est ad rem, quia præceptor non est ratio credendi quæ docet, sed est proponens, applicans et explicans rationem credendi, seu assentiendi; nam si discipuli aliqua credant ex solo testimonio præceptoris, in illis, seu respectu illius assensus, non solum se habet ut præceptor, sed etiam ut testis, et ratio credendi; ita ergo se habet Deus in fide, non solum ut præceptor, sed etiam ut testis cui credendum est, et hoc modo dicimus esse objectum formale. Tertia denique comparatio nullam habet similitudinem: nam si Deus infundat scientias, non ideo est ratio assentiendi, nec testis eorum quæ per tales scientias cognoscuntur, sed est tantum causa efficiens, vel extraordinaria, et quasi ex accidente, si scientiæ sint ex suo genere acquisitæ, et per accidens infusæ; vel est causa connaturalis, si scientiæ sint per se infusæ, et ideo non sequitur illas scientias esse unam, quia effectus non habent

unitatem a causa, præsertim eminenti et æquivoca. In fide autem Deus est ratio credendi, quia est testis veritatum quas revelat; nulla ergo est comparatio. Alia vero difficultas, quam in præsentia tangit Scotus, de processu in infinitum, qui sequi videtur ex hoc modo explicandi objectum formale fidei, infra, sectione 12, a n. 8, tractabitur.

SECTIO III.

Utrum Deus sit objectum formale fidei tantum ut revelans, vel etiam ut auxilians, seu lumen fidei infundens?

1. *Modus quidam dicendi ex Scoto.* — Non solet hæc quæstio sub his terminis disputari; tamen ad eam tractandam, occasionem nobis præbuere varia dicta Doctorum: primum sit Scoti, in 3, dist. 23, art. 2, ubi, postquam proposuit aliqua argumenta contra modum explicandi objectum formale fidei per revelationem et testimonium Dei, aliam adducit explicationem modi assentiendi fidei, nimirum, ut assentiatur intellectus, non ex motivo aliquo, sed per se tendendo in veritatem propositam, ac si esset per se nota, solum ex intrinseca virtute, et inclinatione ad objectum apprehensum, ad eum modum quo habitus intellectus assentitur primis principiis; hæc interveniente differentia, quod habitus principiorum connaturaliter assentitur, quia videt connexionem immediatam extremorum. Fides autem, quia illam non videt, operatur supra naturam intellectus. Ad quem dicendi modum suadendum, duo motiva præcipua intendit Scotus: unum est proxime insinuatum, quia alias procederetur in infinitum in rationibus assentiendi per fidem; aliud est, quia alioqui nulla esset ratio sufficiens ad ponendam fidem infusam, ut necessariam ad credendum.

2. *In eo tamen non persistit.* — Verumtamen neque ipse Scotus in hoc dicendi modo persistit, nec videtur satis intelligibilis, ut ipse etiam statim objicit; quia sequeretur fidem non præbere assensum rationali et intellectuali modo, sed per modum naturalis agentis, quod nec dici nec cogitari potest; quomodo enim intellectus præbebit assensum nisi videat et cognoscat aliquod sufficiens motivum assentiendi? Item alias assensus fidei non esset liber, nec a voluntate pendens, quod dici nequit, ut infra videbimus. Denique sequeretur infantem baptizatum quasi necessario as-

sentiri propositioni, seu veritati fidei sibi propositæ, sine alia instructione vel motivo ex parte objecti, ex sola inclinatione habitus, quem in Baptismo recepit, quod est manifeste falsum, et contra ipsam experientiam. Et ideo ipse Scotus, q. 1 Prolog., et in 3, dist. 25, fatetur non posse lumen fidei præbere assensum, nisi ex parte objecti præcedat propositio illius, cum sufficienti instructione et revelatione objectiva.

3. *Alius dicendi modus.* — *Ejus fundamentum.* — *Confirmatur.* — Dicunt vero aliqui, non multum recedentes ab illo priori dicendi modo, totum hoc, quod præcedit ex parte objecti, solum esse conditionem necessariam sine qua non posset fides assentiri, nihilominus tamen rationem formalem et motivum per se assentiendi esse ipsummet lumen fidei, ac subinde objectum ipsum credibile constitui in ratione objecti formalis, quatenus est sub dicto lumine, et per illud illuminatur ac revelatur. Unde fit ut Deus, quatenus infundens hoc lumen, sit objectum formale fidei, et consequenter etiam sequitur Deum, ut auxiliantem ad credendum, esse objectum formale fidei, quia infundendo hoc lumen, auxiliatur. Atque ita videtur sentire Aragon. 2. 2, q. 1, art. 1, quatenus dicit ipsummet lumen fidei esse motivum et rationem credendi; idem sentit Bannez ibi, dub. 1, concl. 6, et ad 3, ubi ait revelationem solum esse illuminationem veritatis, veritates autem fidei non illuminari nisi per habitum fidei, et ideo illuminationem seu revelationem, quæ est formalis ratio fidei, non esse a Deo nisi effective, a lumine autem fidei formaliter; quod etiam plane sentit Cano, l. 12 de Locis, cap. 3, conclus. 2 et 3. Fundamentum ergo est, quia formalis ratio credendi est revelatio; sed revelatio non est nisi infusio luminis fidei, ut probatum est, referendo ipsam sententiam, et colligi potest ex illo 2 ad Cor. 3: *Nos autem revelata facie gloriam Domini speculantes; scilicet, per fidem, ut ibi communiter exponitur.* Et confirmatur, quia objectum formale intellectus semper est res cognoscenda, ut existens sub aliquo lumine, quia, ut diximus, constituitur objectum formale in ratione cognoscibilis; per lumen autem fit cognoscibilis, quia *omne quod manifestatur, lumen est;* ergo etiam objectum fidei formale constituitur per aliquod lumen fidei, quia nullum aliud supernaturale lumen est in credentibus, objectum autem formale fidei supernaturale esse debet.

4. *Præcedenti modo accedit Molina.* — *Ratio præcipua Molina.* — *Ejus confirmatio.* — *Confirmatio secunda ex quadruplici exemplo.* — Ad hanc sententiam ex parte accessit Molina, 1 p., q. 1, art. 3, disp. 2, licet alio modo, et ex distincto fundamento; fatetur enim testimonium Dei pertinere ad rationem formalem objecti fidei, non tamen esse integram rationem, sed quasi inchoatam, et consummari per habitudinem ad ipsummet lumen seu auxilium fidei, ita ut integra ratio formalis sit revelatio Dei, ut credibilis per lumen infusum; in cuius favorem citari potest Albertus Magnus, in 2, dist. 24, art. 1, dum dicit fidem esse de his, quæ supra rationem sunt, quatenus probatur per revelationem Dei et lumen fidei, quod etiam habet art. 1, ad 5. Fundamentum præcipuum Molinæ fuit, quia testimonium seu revelatio Dei est motivum de se indifferens ad fidem infusam et acquisitam earundem propositionum; ergo non potest esse integrum objectum formale fidei infusæ. Probatur consequentia, quia integrum objectum formale dat speciem ultimam, et habet quamdam adæquationem cum illa, et cum ea convertitur. Antecedens vero probatur, quia etiam hæreticus qui retinet aliquas propositiones fidei, illas credit, quia Deus illas revelavit, et tamen non credit fide infusa, sed acquisita, ut est constans apud omnes. Unde sumitur confirmatio: nam objectum formale, si sit specificum, determinat sufficienter potentiam ad specificum actum; objectum autem, ut revelatum a Deo præcise sumptum, non determinat intellectum ad actum fidei infusæ, nisi accedat lumen fidei, vel auxilium; ergo signum est non esse illud completum objectum fidei infusæ. Tandem confirmatur, quia nec repugnat, neque est novum, ut idem lumen, quod ex parte intellectus est principium intelligendi, ex parte objecti compleat rationem formalem objecti, illuminando, scilicet, ipsum objectum; sic enim lumen gloriæ et est principium visionis, et complet in Deo rationem formalem objecti illius visionis; nam Deus, quatenus illuminabilis illo lumine, seu quatenus mediante illo potest uniri intellectui in ratione speciei, est objectum formale illius visionis, quia nullum aliud formale objectum ibi excogitari potest; nam Deus secundum se tantum est materiale objectum. Simile est de naturali lumine intellectus, quod est principium assentiendi propositionibus per se notis, et nihilominus propositio per se nota non est objec-

tum formale talis assensus, nisi quatenus est vel esse potest sub illo lumine, reliquum enim materiale est. Sic etiam medium demonstrationis, secundum Philosophum, est principium efficiens assensum conclusionis, et nihilominus est ratio formalis objecti ejusdem assensus, quia est motivum assentiendi, ut hic dixit D. Thomas, art. 1. Denique lumen visibile juvat effective potentiam visivam ad videndum, et nihilominus est objectum formale respectu coloris in esse visibilis; ergo similiter lumen fidei, licet effective juret potentiam ad credendum, potest simul complere objectum formale fidei in esse credibilis.

5. *Vera assertio partim affirmativa, partim negativa.* — *Notandum pro assertionem probanda duo requiri ad credendum: unum ex parte objecti, alterum ex parte potentiae.* — Nihilominus tota hæc sententia quoad utramque ejus partem mihi valde displicet; censeo enim lumen fidei, sive sumatur pro habitu, sive pro auxilio, non posse esse objectum formale fidei, nec complementum ejus, et consequenter Deum, ut auxiliantem intellectum ad credendum ex parte potentiae, non pertinere ad objectum formale, sed tantum ad principalem causam efficientem fidei, ac proinde Deum, ut testificantem, seu revelantem res fidei, esse completum objectum formale illius. Ad probandam hanc sententiam, ut tollatur quædam æquivocatio, quæ in verbo *luminis, illuminationis, et revelationis* esse solet, suppono ad credendum duo esse necessaria: unum ex parte objecti, aliud ex parte potentiae; nam ex parte objecti necessario præcedere debet aliqua ostensio, seu propositio ejus sub divina auctoritate; ex parte vero potentiae requiritur virtus efectiva actus, sive illa virtus sit habitus, sive auxilium; hoc secundum suppono tanquam certum ex materia de Gratia. Primum vero non solum certum, sed evidens est, ex natura potentiae cognoscitivæ, ut constare potest ex dictis, et amplius confirmabitur in sequentibus, et tradunt communiter Theologi, in Prol. Sententiar., et in d. 23, et specialiter Albertus Magnus ibi, art. 8; et in hoc sensu dixit Augustinus, l. de Prædest. Sanct., c. 2: *Nemo credit aliquid, nisi prius cogitet esse credendum;* imo hac ratione dixit Paulus, ad Rom. 10, *fidem esse ex auditu,* quia per auditum formatur in mente conceptus, et apprehensio rerum credendarum. Unde etiam constat utrumque horum supernaturale esse, et specialiter a Deo; nam de virtute seu auxilio requisito ex parte potentiae, id etiam late-

ostensum est in materia de Grat., l. 2, cap. 10, estque specialiter definitum contra Pelagium; de doctrina vero ipsa seu revelatione objecti fidei, etiam Pelagius id non negabat, ut constat ex Augustino, lib. de Grat. Christi, cap. 7 et seq. Et patet, quia doctrina fidei haberi non poterat sine revelatione et testimonio Spiritus Sancti, et ideo dixit Petrus, *Spiritu Sancto inspiratos locutos fuisse Prophetas;* et Joan. dixit, eos, qui credunt, *habere testimonium Dei in se;* et propter eandem causam verbum fidei dicitur *verbum Dei,* quia Deus est principalis auctor doctrinæ fidei: propter quod dixit Augustinus, l. 11 de Civ., c. 25: *Quia natura nostra ut esset, Deum habet auctorem, procul dubio, ut vera sapiamus, ipsum debemus habere Doctorem.* Denique in hoc sensu docent omnes Theologi doctrinam sacram, divinam et supernaturalem, esse necessariam ad salutem, ut patet ex D. Thoma hic, et q. 1, prima parte, et aliis Theologis, in locis citatis.

6. *Utrumque ex illis requisitis spectat ad divinam illuminationem.* — *Differentia inter illa duo.* — Ex quo ulterius sequitur utrumque horum pertinere ad divinam illuminationem, et consequenter in utroque intervenire aliquod lumen divinum. Declaratur hoc ex divo Thoma, 1 p., quæst. 106, art. primo, ubi dicit spirituales illuminationem interdum fieri ex parte objecti, interdum vero ex parte potentiae. Priori modo fit manifestando in objecto veritatem ejus, vel rationem assentiendi illi; sic enim præceptor illuminat auditores, et Angelus superior illuminat inferiorem, quamvis lumen ex parte potentiae illi non infundat. Sic ergo Deus, revelans et testificans res fidei, merito dicitur illuminare illas, et sic dicitur illuminasse Prophetas, et Christus Dominus dicitur illuminasse mundum prædicatione sua, juxta illud: *Lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem.* Denique ait Paulus, *omne quod manifestatur, lumen esse,* atque etiam manifestatio objecti est quædam illuminatio. Deinde ipsa etiam infusio fidei divinæ illuminatio est; nam fides est quoddam lumen, et ideo Paulus, ad Hebr. 6, baptizatos vocat *illuminatos,* quia lumen fidei recipiunt, ut ibi notat D. Thomas. Unde Augustinus, lib. 2 contra Epist. Parmeniani cap. 14: *Credimus (inquit) non hominibus, sed ipsi Deo, intrinsecus animam nostram firmanti et illuminanti.* Estque notanda differentia inter hæc duo genera illuminationum: nam illa, quæ est ex parte objecti, fit a Deo

interdum immediate, quia non potest semper invenire medium, cum non procedatur in infinitum; regulariter vero fit a Deo mediantibus angelis, ut sumitur ex D. Thoma 2. 2, q. 172, art. 1, quia suaviter omnia disponit, et inferiora per superiora administrat; altera vero illuminatio, quæ est ex parte intellectus, fit a Deo semper immediate, ut tradit divus Thomas, 2. 2, quæst. 6, art. 1, quia infusio luminis supernaturalis est actio propria Dei, ut in materia de Gratia dictum est, lib. 8, cap. 3.

7. *Utraque tamen vocari potest revelatio. — Ut duplex velamen, sic duplex revelatio. — Propria revelatio quæ. — Revelatio distinguitur ab instinctu divino. —* Ultimo concluditur ex dictis, utramque illuminationem posse dici revelationem, quas possumus vocare revelationem objecti et luminis; et aliqui vocant priorem auricularem, et posteriorem facialem; nam in priori veluti ad aurem loquitur Deus, juxta illud, 1 Reg. 9: *Revelaverat Deus auriculam Samuelis*, ubi id notavit Abulens.; per posteriorem autem intellectus illustratur; unde est illud 2 ad Cor. 3: *Nos autem revelata facie*, etc.; ut enim notavit Hieronymus, ad Gal. 1, revelare, nihil aliud est quam velum remove, quo res occultabatur; potest autem, ut in visu apparet, occultari objectum, vel quia ipsum velatum est, vel quia velum est super oculos positum, et ita revelari potest, et ex parte objecti, et ex parte oculorum; ita ergo in fide contingit; nam objectum ejus est nobis occultum, quatenus absens vel excellens est, ut notavit D. Thomas, q. 14 de Verit., art. 9, et potentia nostra est improporcionata, et quasi cæca respectu illius objecti, et ideo dixit ipse divus Thomas, 2 ad Cor. 3, ignorantiam, seu cæcitatem mentis, esse quasi velamen ejus. Primum ergo velamen tollitur per revelationem objecti fidei; nam per illam fit aliquo modo cognoscibile sub testimonio divino: per infusionem autem fidei tollitur ignorantia mentis, et ideo utraque dici potest revelatio. Proprie tamen, et simpliciter, et juxta frequentioremodum loquendi Scripturæ, revelatio dicitur illa quæ est ex parte objecti, juxta illud ad Rom. 1: *Justitia Dei in eo*, id est in Evangelio, *revelatur ex fide in fidem*; in Evangelio enim objectum fidei aperitur; sic etiam ad Gal. 2: *Non ab hominibus, neque per hominem, sed per revelationem Jesu Christi*; idem invenitur 1 ad Cor. 14, ad Ephes. 3, et sæpe alias, et sic quasi per metaphoram dicitur Psal. 16: *Revelavit fundamenta orbis terra-*

rum; et Psal. 28: *Revelavit condensa*, etc. Sic etiam D. Thomas sæpe docet revelationes fieri mediantibus angelis, 2. 2, quæst. 2, art. 6, et quæst. 172, art. 5, et 1 part., quæst. 96, art. 3, quod non est verum, nisi de revelatione objectiva; et sic etiam in communi sermone dicimus revelari secreta: hoc ergo modo distinguunt Theologi revelationem necessariam ad fidem ab infusione habitus; ita etiam distingui solet propria revelatio ab instinctu Dei, ut est apud D. Thomam, dicto artic. 5, et notavit Abulens., Josue 9, quæst. 30. Estque valde notanda differentia, quod revelatio propria percipitur ab intellectu, et per eam concipitur aliquo modo objectum revelatum, et ratio, quæ ostenditur ad assentiendum illi; infusio autem habitus non ita percipitur ab intellectu, sed invisibili modo ab ipso Deo fit, ut per se constat.

8. *Probatur assertio posita n. 5 quoad partem affirmativam. —* Ex hac ergo terminorum declaratione, facile est propositam resolutionem demonstrare; nam primo, constat ex dictis revelationem propriam et objectivam maxime pertinere ad formale objectum fidei; de illa enim procedunt omnia adducta in sectione præcedenti; item per illam proponitur nobis Deus ut testis veritatum fidei, unde ratio illius dicimur credere Deo, per quod maxime explicatur objectum formale fidei. Denique revelatio hæc est simpliciter necessaria ad credendum, et non potest dici tantum conditio necessaria, quia intrinsece ac per se necessaria est ad constituendum objectum cognoscibile per fidem; ergo pertinet ad rationem formalem objecti.

9. *Probatur deinde pars negativa, impugnando modum dicendi in num. 3. — Illatum contra hæreticos. —* Unde ulterius constat non posse sustineri quod prior opinio dicebat, solum lumen fidei per se sufficere ad objectum formale constituendum; nam ostensum est et hanc revelationem propriam esse distinctam a lumine, quod sese tenet ex parte potentia, et ab infusione ejus: et pertinere ad objectum formale. Præter hoc vero est clara ratio, quia habitus fidei, qui est ipsum lumen fidei, sumit speciem suam ab objecto formali; ergo supponit illud; ergo impossibile est quod constituat illud. Deinde objectum formale in intellectu est motivum assentiendi; habitus autem aut infusio ejus non potest esse motivum assentiendi, sed est causa efficiens assensum, quod longe diversum est: nam principium effectivum assensus est medium,

quod vocant incognitum, ut est species, vel virtus potentia, vel habitus acquisitus; et tale etiam principium est habitus fidei; motivum autem assentiendi esse debet medium cognitum; nam, ut supra probavi, non potest movere intellectum ad assensum, nisi quod ab illo apprehenditur et cognoscitur; ergo habitus vel ejus infusio non potest esse motivum, et consequenter nec objectum formale. Denique ob hanc rationem dicunt Theologi, cum D. Thoma supra, revelationem propriam et objectivam causare in mente certitudinem, seu esse sufficientem ad hoc de se, in suo ordine, scilicet in ratione motivi; instinctum autem seu aliam motionem ex parte potentia, ex se non inducere hanc certitudinem, et ideo secundum legem ordinariam fallibilem esse; multo ergo magis sola infusio habitus esse non potest sufficiens internum motivum ad credendum. Et propter hanc causam valde errant hujus temporis hæretici, qui veram fidem a falsa per internos instinctus distinguunt, et unumquemque volunt esse regulam suæ fidei, per internam motionem quam sentit, quod est fere seminarium omnium errorum, cui modus ille dicendi ansam aliquam præbere potest, et ideo cavendus est.

10. *Probatur præterea quod non sit objectum parziale, impugnando modum dicendi in n. 4. —* Atque hæ rationes non minus efficaciter probant contra secundam sententiam fidei lumen non pertinere ad objectum formale fidei, etiam partialiter; quod sine dubio senserunt D. Thomas et antiqui theologi, dum solam revelationem Dei ponunt pro objecto formali, præsertim D. Thomas supra, cum tota ejus schola, et Alexander Alens., 3 p., q. 68; Albert. Magn., in 3, dist. 23, art. 8; et ibi Richard. et alii; Vega, lib. 9, in Tridentin., cap. 47; et Bellarmin., libro primo de Justific., c. 4; Valentia, tom. 3, disp. 4, q. 4, punct. 1, § *Difficultatum*, vers. Dico secundo. Et probatur ex dictis, nam ratio facta de motivo æque probat de partiali ac de totali motivo; ergo etiam æque probat de formali objecto partiali, sicut de totali: nam sicut totum objectum formale non potest esse motivum, nisi præcognoscatur saltem per conceptum apprehensivum et ostensivum rationis assentiendi, ita neque aliqua pars illius objecti potest movere intellectum ad assensum, nisi sit eodem modo præconcepta; ostensum est autem lumen fidei, vel infusionem ejus non præcognosci, aut concipi ab intellectu credentis; ergo nullo modo, etiam partia-

li, potest pertinere ad objectum formale fidei.

11. Et declaratur et confirmatur variis modis: primo, quia vel per lumen fidei intelligitur habitus, vel auxilium; nihil enim aliud cum probabilitate cogitari potest ex parte potentia: neutrum autem dici potest; ergo. Probatur minor quoad priorem partem, quia ante habitum est integrum objectum, et tota ratio assentiendi; cujus signum manifestum est, quia adultus, qui primo convertitur ad fidem, prius natura præbet assensum fidei quam recipiat habitum, ut ex materia de Grat., libro octavo, a c. 11, suppono; ergo totum motivum fidei, et tota ratio credendi, præcedit ad infusionem habitus; ergo habitus nullo modo constituit objectum formale fidei. Altera vero pars de auxilio probatur, quia tale auxilium, prout recipitur in homine, non est aliquid distinctum ab ipso actu seu productione ejus, quatenus a Deo est; sed non potest actus constituere objectum suum, imo etiam supponit illud, et idem est de auxilio seu productione ejus, quia Deus non elevat potentiam ad credendum actu supernaturali, nisi præsentato objecto, quod possit sufficienter movere potentiam ad sic credendum; ergo, etc. Unde argumentor secundo, quia lumen fidei, quod se tenet ex parte potentia, nihil confert objecto, ut illud constituat, etiam partialiter, in esse credibilis; quia non illuminat formaliter illud, sed tantum confortat et elevat potentiam; ergo non constituit objectum formale, non enim datur ut reddat objectum proportionatum fidei, seu dignum fide, sed potius ut reddat potentiam proportionatam ad tendendum in objectum adeo excellens, sicut diximus in materia de Gratia¹, actum non esse supernaturalem, formaliter loquendo, quia procedit ab habitu, licet ab illo procedat effective, sed potius habitum supernaturalem infundi, quia actus est supernaturalis; actus vero supernaturalis est, quia circa tale objectum versatur; ergo constitutio objecti est prior quam actus, vel habitus; et consequenter nullo modo est ab illis formaliter. Tertio, hic habet locum ratio, quam in sectione præcedenti numero primo, objiciebamus, quia objectum scientia non potest constitui in esse scibilis objective ab ipso actu scientia, et idem diximus esse de habitu fidei respectu objecti credibilis, quia committeretur vitiosus circulus, et idem tandem specificaretur a se

¹ Videri potest l. 3, c. 5, et l. 1, c. 13, n. 5.